

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

**Az aspektuális igék szemantikájának elemzése a
korpusznyelvészet eszközei által**

Nagy Tünde

Témavezető: Dr. Hollósy Béla

DEBRECENI EGYETEM

Modern Nyelvtudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2010

I. Az értekezés célkitűzése, a téma körülhatárolása

A disszertáció az aspektuális igék és tárgyias szerkezeteik szemantikáját elemzi a korpusznyelvészet eszközei által. Az aspektuális igéket és tárgyias szerkezeteiket nagyfokú komplexitás jellemzi, amely többnyire szemantikájukban keresendő. Az egy kategóriába tartozó aspektuális igék (pl. *begin* és *start*, hasonlóan a *keep* és *continue*, vagy *quit* és *stop*) hasonló szemantikai értékekkel rendelkeznek, ami megkülönböztetésüket némely esetben nehézkessé teszi; az (1-3) mondatokban a szerkezetek jelentése között alig érzékelhető valamelyes különbség. Több tanulmánnyal ellentétben (pl. Quirk et.al 1985) amelyek nem tesznek különbséget a tárgyias szerkezetek között, feltételezem, hogy a különböző szerkezetek - a részelemek különböző szemantikai értékének köszönhetően - jelentésbeli különbséget eredményeznek. Ezek a különbségek a szemantikai tölteten kívül pragmatikai és szocionlingvisztikai faktorok által is motiváltak lehetnek.

(1) *It began to rain / raining. It started to snow / snowing.*

(2) *Someone kept/continued slamming the door all night.* (Freed 1979: 98)

(3) *John stopped/ quit liking rock music.* (Brinton 1991: 86)

A mindmáig egyik legteljesebb tanulmány az aspektuális igékről Freed-nek (1979) tulajdonítható. Freed az előfeltevések és következtések összefüggésében dolgozva 12 aspektuális igét vizsgál meg. Ezek az egy-egy esemény kezdetére (*begin*, *start*), folytonosságára (*continue*, *keep*, *resume*, *repeat*), megszakítására (*cease*, *stop*, *quit*), valamint végére utaló igék (*end*, *finish*, *complete*). A jelenlegi elemzés szintén ezeket az igéket vizsgálja meg, azzal a különbséggel, hogy az elemzés a *go on* igét és tárgyias szerkezetének vizsgálatát is magába foglalja.

Freed-en kívül más nyelvészek is foglalkoznak az aspektuális igék témakörével (pl. Dowty 1979, Brinton 1988, Dinsmore 1991, Duffley 2006, Dixon 1991, 2005 stb.). Ezek a tanulmányok sok értékes információval szolgálnak az aspektuális igéket illetően, különböző megvilágításba helyezve ezeket. Dowty, a generatív szemantikai keretet ötvözve a formális logika – főként a Montague-féle logika – elemeivel jelentéskomponensekre bontja az aspektuális igék jelentését. Ez a megközelítés, amelyet lexikai dekompozíció néven ismer a szakirodalom, az aspektuális igéket három fő operátor segítségével definiálja: ezek az operátorok a DO és a CAUSE, valamint a BECOME (COME ABOUT).¹ Míg Dowty-t a különböző predikátumok igazságfeltételei érdeklik, más megközelítések (pl. Brinton 1988, Schmid 1993, Binnick 1991) nem vezetnek be igazságfeltételeket. Ezek a megközelítések más kritériumok alapján különböztetik meg az aspektuális igéket és tárgyias szerkezeteiket. Ilyen kritérium például a kauzativitás (pl. a *start-begin* esetében, ahol a *start* gyakran kauzativitást fejez ki, míg a *begin* nem (4) – a kauzitivás jellemező más aspektuális igére is, mint például a *keep*, és a *stop* igékre (5-6). Ugyancsak gyakran kritérium az 'intenció' (intentionality) fogalma is. Intenciót fejez ki több aspektuális ige is, mint a *finish*, *resume*, *quit* és a

¹ Dowty az aspektuális igéket is az elemi szerkezetek segítségével definiálja. Több aspektuális igét is eredményként (achievement) határoz meg, ahol nagy szerepet játszik a BECOME operátor (COME ABOUT (p): -pTp, ahol T egy olyan deiktikus predikátum, ami kifejezi, hogy *nem p*-ből *p* lesz.

cease igék. A (7)-es mondat helytelen volta kapcsolatba hozható az intenció fogalmával - *finish* élő alanyt követel (ami szándékosságot fejez ki), míg ebben a mondatban az alany élettelen. (Freed 1979).

(4) *The flood started our trouble. /*The flood began our trouble.* (Freed : 78)

(5) *They kept the audience waiting.* (Freed : 97)

(6) *The water stopped dripping. – The dripping of the water stopped.* (Freed: 116)

(7) **Her teeth finished decaying.* (Freed : 130)

A tanulmányok többsége, bár kétségkívül fontos információval szolgál az aspektuális igék szemantikáját illetően, néhány hiányosságot is mutat. Ezek a hiányosságok abban nyilvánulnak meg, hogy a szemantikai elemzésben többnyire csak az aspektuális igék szemantikájára helyeződik a hangsúly; néhány tanulmánytól eltekintve (Duffley 2006, Dixon 2005, Mair 2002, 2003, Schmid 1993, 1996) a tárgyias szerkezetek csak érintőlegesen említődnek meg az elemzésekben. Ugyancsak nem mindig kap megfelelő hangsúlyt a tárgyias szerkezetben található ige eseményszerkezetének, illetve az alany szemantikai szerepének (ágens, patiens szerepek) vizsgálata sem. Kevés azon tanulmányok száma, amelyek átfogó elemzést nyújtanak úgy az aspektuális igékről, mint azok bővítményeiről (a tárgyias szerkezetek és az alany szemantikájáról). A kutatásomban ezeket a hiányosságokat próbálom pótolni, olyan módon, hogy teret kapjanak benne azok az aspektuális igékkel és bővítményekkel kapcsolatos megállapítások is, amelyek nagy relevanciával bírnak.

A kutatásom során felmerülő fontosabb kérdések:

- Szemantikai elemzése úgy az aspektuális igéknek mint bővítményeiknek (a tárgyi szerkezet, valamint az alany szemantikájának vizsgálata)
- A *to-infinitive* és *-ing*-es szerkezetekben az eseményszerkezet vizsgálata fontos szerepet kap; arra a kérdésre keresek választ, hogy milyen igék (állapotigék, cselekvésigék, teljesítmények és eredmények) fordulnak elő egy szerkezetben és milyen gyakorisággal?
- Ugyancsak fontos az alany szemantikájának megvizsgálása – milyen szerkezetre jellemző inkább, azaz hol jelenik meg gyakrabban az ágens funkciót betöltő alany? Milyen összefüggés létezik egy alany szemantikai szerepe és annak a szerkezetnek a szemantikája között, melynek része?
- Milyen különbség létezik azon szerkezetek között, melyek ugyanazt az aspektuális igét, de különböző tárgyias szerkezetet foglalnak magukba (pl. *begin + to infinitive*, *begin + ing*), valamint azon szerkezetek között, melyek más aspektuális igét, de hasonló főnévi igenes szerkezetet tartalmaznak (*begin + to infinitive*, *start + to infinitive*) és mennyire kimutathatóak ezek a különbségek?
- Lehet-e egy szempont szerint (pl. időbeliség kategóriája) értelmezni az aspektuális igéket és bővítményeiket, vagy több szempont figyelembevételére is szükséges? Ha igen, melyek azok a szempontok, amelyek relevanciával bírnak ezeknek a szerkezeteknek az elemzésében?

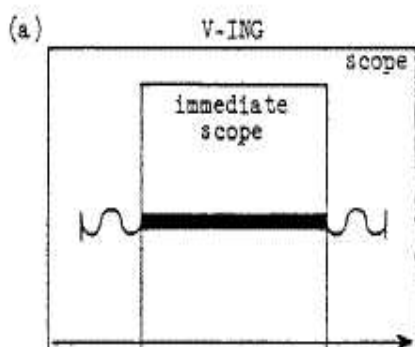
II. Az alkalmazott módszerek vázolója

A disszertáció elméleti háttérét a kognitív grammatika elemei (Langacker 1991, 1999, Kleinke 2002), valamint a konstrukciós grammatika (főként Goldberg 1995, 1997, 2006) elemeinek ötvözése adja. Az aspektuális igéket és bővítményeiket nagyfokú komplexitás jellemzi, amelyet nagyon nehéz csak egy bizonyos szempontból elemezni. A két megközelítés (kognitív grammatika és konstrukciós grammatika) elemei nem zárják ki egymást (a konstrukciós grammatika több eleme is a kognitív

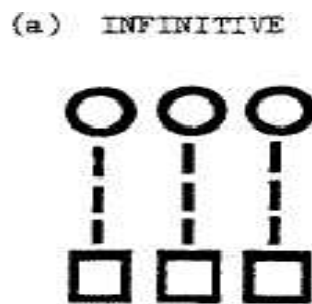
grammatika alapelveit követi), sőt inkább kiegészítő jelleggel bírnak. Ötvözésük lehetővé teszi az aspektuális igék és bővítményeik széleskörű elemzését. A disszertáció a konstrukciós grammatika elemeit követi abból a szempontból, hogy az aspektuális igéket, akár csak a főnévi igeneves szerkezetet, az *-ing*-es szerkezetet és az alanyt is saját jelentéssel bíró konstrukcióként kezeli. Egy konstrukció jelentését nagyban befolyásolja a részelemek közötti kölcsönhatás, akár csak a részelemnek a konstrukcióba való beintegrálódása során létrejött jelentés.

A *to-infinitive* és az *-ing* szerkezetek elemzése különös figyelmet kapott a kutatás során. Szükségesnek tartottam a konstrukciók lebontását részelemeire, valamint megvizsgálni a különböző mikroelemeknek az egymáshoz való viszonyát (pl. *to*, valamint az *-ing* viszonyát az igéhez (csupasz *infinitive*-hez). Kleinke (2002) a *to-infinitive* és *-ing* tárgyias szerkezetekhez kétféle jelentéselemet rendel – elméletében ezek a szerkezetek úgy sematikus (schematic meaning), mint prototipikus jelentéssel (prototypical meaning) is rendelkeznek.² Véleményem szerint, figyelembe véve a *to-infinitive* és az *-ing* szemantikai értelemben vett bonyolultságát, a két jelentéskomponens bevezetése teljesen motivált. Mint ilyen, ebben az elemzésben is a *to-infinitive* és *-ing*-es konstrukciók kétszintű elemzése – sematikus és prototipikus jelentések – szintén teret kap.

A kétféle jelentés, bár egyidejűleg jelen van egy szerkezet jelentésében, különféleképpen fogalmazható meg. A sematikus jelentés aspektuális szempontok szerint definiálódik és a két szerkezet szemantikai profiljától (profile) függ. Aspektuális szempontból nézve a két reláció kétféle nézőpontnak feleltethető meg. A *to-infinitive* és az *-ing* értéke a külső és belső nézőpont oppozíciójaként írható le: a *to-infinitive* külső nézőpontnak (viewing from without), az *-ing* viszont belső nézőpontnak feleltethető meg (viewing from within). Langacker (1991, 1999) terminológiájával élve azt is mondhatjuk, hogy a *to-infinitive* szekventált szkennelést ír le (*sequential scanning* – amikor egy történéis részeit egymás utáni sorrendben figyelünk meg), az *-ing* pedig holisztikus szkennelést (*holistic scanning* – amikor ezek a részesemények egyidejűleg jelen vannak).

1. ábra: az *-ing* által kifejezett holisztikus nézőpont Langacker (1991, 1999) értelmezésében

2. ábra: A *to+ infinitive* által kifejezett szekventált nézőpont Langacker (1991, 1999) értelmezésében

A prototipikus jelentés, a sematikus jelentéssel ellentétben, egy szerkezetnek egy bizonyos kontextusban való jelentését írja le. A prototipikus jelentés kifejezésében fontos szerepe van a főigének, hiszen ennek jelentésmezeje aktiválja a tárgyias szerkezet által kifejezett jelentést. A tárgyias

² Kleinke (2002) a kétféle jelentést Langacker-tól (1991, 1999) származtatja, aki a kategorizáció folyamatában sematikus és prototipikus jelentéseket különböztet meg. A két jelentés a séma és a prototípus fogalmára épül; a közöttük levő különbség a következő módon különböztethető meg: míg a sematikus jelentés egy szerkezet általánosított jelentését foglalja magába, a prototipikus jelentés a szerkezetnek egy bizonyos kontextusban értelmezett jelentését írja le.

szerkezet prototipikus jelentése a főigével való integrálódása során jön létre. Az aspektuális igék esetében a *to-infinitive* és az *ing-es* szerkezetek több prototipikus jelentést is magukba foglalnak: ilyenek például az időbeliség kifejezése (jövőbeli irányultság a *to-infinitive* esetében, aktualitás-folytonosság az *-ing* esetében), fokozatosság, durativitás stb. Nem minden aspektuális ige után aktiválódik a tárgyi szerkezet összes jelentéseleme: az, hogy éppen melyik érték aktiválódik, illetve, hogy melyik értéknek van nagyobb relevanciája, az nagyban függ az ige szemantikájától, amelyet követ. Így például a *begin + to infinitive* és a *start + to infinitive* konstrukciók, bár sok szemantikai azonosságot mutatnak, több aspektusban is különböznek, abból kifolyólag, hogy más a főige szemantikai értéke, és ezáltal más jelentéselem aktiválódik a *to-infinitive* szerkezetekben is.

A kutatásom középpontjában azok az aspektuális igék állnak, amelyek *to-infinitive*-es és *ing-es* szerkezetet egyaránt megengednek. Ezek a vizsgált aspektuális igék a következők: *begin*, *start*, *continue*, *go on* és *cease* – ezeknek az igéknek az elemzésével kezdem az aspektuális igék elemzését. Ezeknek az igéknek és bővítményeiknek vizsgálatánál arra voltam elsősorban kíváncsi, hogy milyen szemantikai különbségeket lehet észlelni a különböző szerkezeteknél (pl. *cease + to infinitive*, *cease + -ing*, vagy *begin + to infinitive*, *start + to infinitive*) (kvalitatív vizsgálat), illetve, hogy milyen gyakorisággal vannak jelen az észlelt különbségek, azaz milyen relevanciával bírnak a már mások által leírt, vagy az általam észlelt szemantikai különbségek a szerkezetek között (kvantitatív vizsgálat során). A további fejezetek magukba foglalják azokat az aspektuális igéket, amelyek csak az *-ing-es* alakot engedik meg bővítményként (*keep*, *resume*, *stop*, *quit*, *finish*). Azok az aspektuális igék, amelyek sem a *to-infinitive* sem *-ing-es* szerkezetekkel nem jelennek meg (vagy csak nagyon ritkán) kevesebb figyelmet kapnak a disszertációban (ilyen igék például a *repeat* és az *end*).

Az aspektuális igék és bővítményeik kutatásához korpusznyelvészeti eszközöket alkalmaztam. Kutatásom alapjául több elektronikus korpusz is szolgált (az ICAME programon belül a Brown, Frown, Flob, Lob korpuszok, a BNC (British National Corpus) valamint az internet is, mint korpusz. A korpusznyelvészeti eszközök választása az aspektuális igék vizsgálatára több szempontból is motivált. Az aspektuális igék korpusz-alapú vizsgálata viszonylag újkeletűnek számít – és bár léteznek tanulmányok, amelyek korpusz adatok alapján elemzik ezeket az igéket (Mair 2002, 2003, Schmid 1993), ezek a tanulmányok többnyire csak a *begin* és a *start* igékre térnek ki. Nem létezik mindmáig olyan átfogó tanulmány az aspektuális igékről és bővítményeiről (tárgyi szerkezetek, alany szerepe), amely korpusz adatokat dolgozna fel. Ilyen értelemben a kutatás újkeletűnek számít.

A korpusznyelvészeti megközelítés nagy előnye, hogy lehetővé tesz úgy kvalitatív, mint kvantitatív elemzést. A két különböző típusú elemzés kiegészíti egymást. A kutatás első fázisait kvalitatív elemzés jellemzi: a kisebb korpuszokon (Brown, Frown, Flob, Lob) végzett vizsgálatok több adattal is szolgálnak a kutatásban megnevezett kérdéseket illetően (pl. az eseményszerkezetek kérdése, az alany szemantikai szerepe stb.). A minőségi vizsgálat nem lenne teljes mennyiségi vizsgálat nélkül: az utóbbi ugyanis rámutat arra, hogy egy bizonyos jelenség milyen relevanciával és aktualitással bír. A mennyiségi vizsgálat (BNC korpuszon, valamint interneten a Webcorp konkordancia program által) sok új információval szolgál az aspektuális igék esetében is.

Összefoglalva elmondható, hogy a disszertáció csak szemantikai szempontból elemzi az aspektuális igéket. A vizsgálat, bár hangsúlyozza a pragmatikai szempontok fontosságát az aspektuális igék elemzésénél, nem tér ki ezeknek a vizsgálatára. Ugyancsak, a disszertáció csak szinkrón nézőpontból elemzi az aspektuális igéket és bővítményeiket – a diakrón nézőpont, valamint a szociolingvisztikai szempontok csak érintőlegesen kapnak helyet a disszertációban. Ezek a szempontok elsősorban helyszűke miatt nem kaptak helyet az elemzésben.

III. Az eredmények tézisszerű felsorolása

A korpusz adatok sok érdekes összefüggésre mutatnak rá az aspektuális igék és bővítményeik szemantikáját illetően. Bár az észlelt szemantikai összefüggések aktualitással bírnak és gyakoriságot mutatnak, csupán tendencia jellegűek, és nem lehet örök érvényűként értelmezni őket, annál kevésbé, mivel olyan jelenséggel van dolgunk, ami állandó változásban van.³ Az alábbiakban néhány (nemcsak) általam észlelt figyelemreméltó jelenségre szeretném felhívni a figyelmet.

1. A *to-infinitive* szerkezet gyakran tartalmaz állapotra utaló igéket – ez igaz úgy a *begin + to infinitive*, *start + to infinitive*, mint a *continue + to infinitive*, és a *cease + to infinitive* konstrukciókra is. Ezek a szerkezetek valamilyes szemantikai különbséget is mutathatnak, az aspektuális szerkezetek szemantikájától függően. A *begin + to infinitive* és a *start + to infinitive* szerkezetek például a nyilvánvaló szemantikai hasonlóságuk ellenére különböznek is egymástól: erre legjobban a két szerkezetben megmutatkozó eseményszerkezetbeli különbségek mutatnak rá. Így, míg a *begin + to infinitive* gyakran foglal magába kognitív és érzelmekeket leíró igéket, a *start + to infinitive* szerkezet esetében gyakoribb a cselekvéseket kifejező ige.
2. A *to-infinitivuszos* szerkezetekkel ellentétben elmondható, hogy az *-ing-es* szerkezetek kevésbé jelennek meg állapotigékkel, inkább olyan cselekvésigéket részesítenek előnyben, amelyek gyakran dinamikus cselekvéseket fejeznek ki, és ágens jelentésű, cselekvő alanyt követelnek. Azok a cselekvésigék, amelyekre nem jellemző dinamikusság, pl. a folyamatokat leíró igék (*processes*) kevésbé jellemzőek ezekre a szerkezetekre, sokkal inkább a *to-infinitivuszos* szerkezetekre. Úgy tűnik, hogy míg az *-ing-es* szerkezetek dinamikusságot kölcsönöznek a szerkezetnek, addig a *to-infinitive* inkább gradualitást és folytonosságot, állapotokat fejez ki.
3. A megvizsgált *-ing-es* szerkezetek között feltűnően sok a dinamikusságot kifejező ige (a *start + ing-es* szerkezetben például gyakoriak a cselekvést kifejező igék, mint a *work* (dolgozni), *play* (játsszani), *go* (menni), *move* (mozogni), *shoot* (lőni), *push* (tolni), *make* (csinálni) stb. Úgyisintén más *-ing-es* szerkezetekben is gyakoriak a mozgást jelentő igék. A *cease+ing-es* szerkezetben például, míg állapotigék csak nagyon kis számban és elvétve fordulnak elő, a cselekvést és mozgást jelentő igék gyakoriak. Bár a *cease + to infinitive* szerkezet is tartalmaz mozgásigéket, feltűnő a cselekvésigék nagyszámú jelenléte a *cease + ing-es* szerkezetben.
4. Az alany szemantikai szerepének vizsgálata szintén fontos szerepet játszott a kutatás során. Úgy tűnik, hogy a különböző szerkezetek ebből a szempontból is mutatnak eltéréseket. Az adatok arra engednek következtetni, hogy bizonyos szerkezetekben, mint például a *begin+to infinitive*, de a *continue + to infinitive* és a *cease + to infinitive* szerkezetekben is az alany nagyon gyakran páciens vagy experiens (8-10). Az alany szemantikai szerepe (hogy ágens szerepet tölt be vagy sem) nagyban függ az aspektuális ige szemantikájától is – ez szolgálhat magyarázatul arra, hogy a *start + to infinitive* szerkezetben miért figyelhető meg több ágens szerepű alany a *begin + to*

³ Mair (2003) a *begin*-ről és *start*-ról szóló tanulmányában rámutat arra, hogy az *-ing-es* szerkezet folyamatosan terjed a és háttérbe szorítja a *to-infinitive* szerkezetet. Ez a jelenség Mair szerint regionálisan feltételezett és egyúttal műfajfüggő. Ez azt jelenti, hogy az *-ing-es* szerkezet egyre erőteljesebb terjedése elsősorban az amerikai angolban tapasztalható (a brit angolban ez a jelenség nem mutatható ki) és főként a médiában mutatkozik erőteljesen. Rudanko (2006) megállapításai a *to-infinitive* és az *-ing-es* szerkezetekkel kapcsolatosan összhangban vannak a Mair általt tapasztalt változásokkal. Rudanko, az *accustomed+to infinitive*, *accustomed+ing* szerkezetet vizsgálva, szintén megállapítja az *-ing-es* szerkezet folyamatos terjedését.

infinitive szerkezethez képest (a *start* ige gyakran nagyobb dinamikusságot fejez ki, mint a *begin*)⁴. Némely esetben a *start + to infinitive* szerkezet alanya, bár állapot igével jelenik meg, ágens szerepet is betölthet. Ez történik a (11)-es mondatban is, ahol az alany ágensként is értelmezhető, abban az értelemben, hogy az alany érdeklődést kezdett mutatni, ahol a *to be interested – show interest*-ként is értelmezhető (*He started to show interest...*).

Az *-ing-es* szerkezet ezzel szemben nagyon gyakran ágens szerepű alanyt kér. Ebben a szerkezetben néha olyankor is ágens szerepet kaphat az alany, ha élettelen jelleggel bír. Jó példa erre a (12)-es mondat, ahol a szoba tárgyai mintegy megszemélyesítődnek.

(8) *You want to see him again - just one more time, you tell yourself - and you begin to feel the overwhelming need to confess.* (FROWN)

(9) *So we know that so far about fifty percent of our anthropogenic CO two has been locked away in this system in the ocean. And at the moment there is considerable research effort being directed to try and work out just how much more carbon dioxide the ocean will continue to absorb.* (BNC)

(10) *If we unplug a TV set from the mains electricity, it ceases to function. But I can not then say that the real source of electricity is the socket upon the wall.* (BNC)

(11) *She started to be interested in music late in his life.* (Cornilescu 2003: 471)

(12) *When the clock has been destroyed, the rest of the objects in the room cease attacking at once. When the adventurers have finished with the clock, this chamber will probably be a complete shambles.* (BNC)

5. A jelenlegi elemzésben az aspektuális igék és bővítményeik úgy is értelmeződnek, mint temporális értékek hordozói. A *to infinitivuszos* szerkezetek sok hasonlóságot mutatnak: ilyenek a jövőbeliség kifejeződése, a tárgyias szerkezetben leírt történés elkezdésére (*begin + to infinitive, start + to infinitive*) folytatására (*continue + to infinitive, go on + to infinitive*), valamint végére vonatkozóan (*cease + to infinitive*). Ebből a szempontból tekintve a *cease + to infinitive* megkülönböztetendő a többi *to infinitive* szerkezettől. Míg a többi szerkezetben (*begin, start, és continue* esetében is) a jövőre való utalás könnyen felfedezhető a szerkezet jelentésében, a *cease* esete bonyolultabbnak bizonyul, annál is inkább, mivel *cease* a történés megszűnésére utal. Úgy találom, a *cease + to infinitive* esetében szintén kifejeződik a jövőbeliségre való utalás, akkor is, ha ez más értéket hordoz, mint *begin, start, vagy continue* után. A *cease + to infinitive* nemcsak egy történés megszűnését fejezi ki, hanem gyakran implikálja a létrejövő állapotra való utalást is. A (13)-as mondat azáltal, hogy arra utal, hogy nem indítanak többet buszokat, azt az állapotot is megteremtí, amikor már nem járnak a buszok – ilyen értelemben jelen van a szerkezetben a jövőbeliség értéke is).

(13) *The buses have ceased to run.* (Dirven 1989: 131)

⁴ Azt, hogy a *start* ige gyakrabban fejez ki dinamikusságot, mint a *begin*, azt jól mutatják azok a szerkezetek, ahol a *start* ige tárgyias szerkezet nélkül is dinamikus cselekvést fejez ki, mint pl: *He started the car/fire* – ezek a szerkezetek csak a *start* esetében helyesek, *begin* után nem- **he began the car/fire*.

Az *-ing*-es szerkezetek esetében igazolódni látszik a már több helyen is tett megállapítás (pl. Freed 1979, Wierzbicka 1988), miszerint az *-ing*-es szerkezetek által leírt cselekvések időtartama egybeesik az aspektuális igék által kifejezett időspektrummal. Ez lehet az elkezdett cselekvés első szakasza (amit Freed *onset* néven említ), folyamata (Freed terminológiájával élve – magja (*nucleus*) vagy végső fázisa (*coda*). Ez azokra az esetekre is érvényes, amikor az *-ing*-es szerkezetben levő ige eseményszerkezete pillanatnyiságot fejez ki – ilyenkor a szerkezet ismétlődést fejez ki, és ezáltal eseményszerkezete átértékelődik történésekké (*series*), mint ahogy a (14)-es mondatban is történik. Azt is mondhatjuk, hogy az *-ing*-es szerkezet duratív olvasatot eredményez – a *to-infinitive* esetében a duratív olvasat nem mindig van jelen, és nem is előfeltétel.

(14) *Well I always feed the birds. Yeah. Give them a bit of chicken. Not cooked or anything. That won't matter. I'll only cut it up smaller that's how they like it. Anything with fat they eat. Oh! I'll be glad to sit down again! You've got the to do it and th I'll have to be ever so careful I'm we wearing a. And so kept on finding bits of the Angora wool.* (BNC)

6. A különböző szerkezetek gyakoriságának kérdése szintén aktuális. Bár ebben az esetben a szociolingvisztikai szempontok talán a legnagyobb fontossággal bírnak (Mair 2002, 2003, Fanego 2004 és Brinton 1988 a *to-infinitive* és az *-ing*-es szerkezetek előfordulását és gyakoriságát az aspektuális igék után szociolingvisztikai szempontokra vezetik vissza), bizonyos szerkezetek gyakorisága szemantikailag is motiváltnak tűnik. A szerkezetek közötti gyakoriságbeli különbségekre példa a *begin + to infinitive* gyakorisága a *start + to infinitive*-hez képest (ugyanakkor a *start + ing* nagyobb számban fordul elő, mint a *begin + ing* szerkezet), vagy a *cease + to infinitive* nagyobb gyakorisága a *cease + ing*-hez képest. Bár ezeknek a gyakoriságbeli különbségeknek alapjául szolgálhat az *ing*-es szerkezet folytonos terjedése, ahogy erre Mair (2002, 2003) és Fanego (2004) is rámutatnak, egy bizonyos szerkezet gyakori előfordulása sok esetben szemantikailag is motivált. A *begin + to infinitive* gyakoriságát a *start + to infinitive* szerkezethez képest befolyásolja az aspektuális ige szemantikai értéke (a *begin* igére nagyobb mértékben jellemző gradualitás és az állapotszerűség, amely kompatibilis a *to-infinitive* szemantikai értékével – a *start* ige ezzel szemben dinamikusabb, és kevésbé állapotszerű, így bizonyos értelemben szemantikailag kompatibilisebbnek mondható az *-ing*-es szerkezettel).

Külön kategória az aspektuális igék azon csoportja, amelyek csak az *-ing*-es szerkezetet engedik meg (pl. *keep, quit, finish*). Ezeknek az igéknek a kizárólagos előfordulása az *-ing*-es szerkezettel (egyikük sem engedi meg a *to-infinitive* szerkezetet) szemantikailag az aspektuális ige, valamint a *to-infinitive* és az *-ing*-es szerkezet szemantikai jelentéseivel magyarázható. A *to-infinitive* szerkezet az aspektuális igék után jövőbeliséget fejez ki, míg az *-ing*-es szerkezet nem feltételez jövőbeliséget. A fent említett aspektuális igék egyikében sincs meg a jövőbeliségre való utalás lehetősége, ami bizonyos értelemben magyarázatul szolgálhat arra, hogy miért csak *-ing*-es szerkezettel jelennek meg.

IV. A t zisz zetben hivatkozott források bibliográfiája

1. Binnick, I. R.: *Time and the Verb. A Guide to Tense and Aspect*. Oxford: Oxford University Press, 1991.
2. Brinton, L.J.: *The Development of English Aspectual Systems*. Cambridge: Cambridge University, 1988.
3. Brinton, L.J.: The Mass/Count Distinction and Aktionsart: the Grammar of Iteratives and Habituals. In Vetters, C., Vandeweghe, W. (eds.): *Belgian Journal of Linguistics* 6(1991), 47-69.
4. Dinsmore, J.: *Partitioned Representations*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 1991.
5. Dirven, R.: A cognitive perspective on complementation. In Jaspers, D., Klooster, W., Putseys, W. & Seuren, P. (eds.): *Sentential complementation and the lexicon*. Dordrecht: Foris, 1989, 113-139.
6. Dixon, R.M.W.: *A New Approach to English Grammar, on Semantic Principles*. New York: Oxford University Press, 1991.
7. Dixon, R.M.W.: *A Semantic Approach to English Grammar*. Second Edition, Oxford: Oxford University Press, 2005.
8. Dowty, D. R.: *Word Meaning and Montague Grammar: The Semantics of Verbs and Times in Generative Semantics and in Montague's PTQ*. Dordrecht: D. Reidel, 1979.
9. Duffley, P.: *The English Gerund-Participle. A Comparison with the Infinitive*. New York: Peter Lang Publishing, 2006.
10. Fanego, T.: Is Cognitive Grammar a usage-based model? Towards a realistic account of English sentential complements., <http://www.usc-teresafanego.es/publications.html>, 2004.
11. Freed, A.: *The Semantics of English Aspectual Complementation*. Dordrecht: D. Reidel, 1979.
12. Goldberg, A.: *A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. Chicago: The University of Chicago Press, 1995.
13. Goldberg, A.: The Relationships between Verbs and Constructions. In Verspoor, M., Kee, D. L. & Sweetser, E. (eds.): *Lexical and Syntactical Constructions and the Construction of Meaning*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing Co., 1997.
14. Goldberg, A.: *Constructions at work*. Oxford: Oxford University Press, 2006.
15. Kleinke, S.: *Englische Komplementstrukturen. Schematische und prototypische Bedeutungen*. Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH, 2002.
16. Langacker, R.: *Foundations of cognitive grammar*. Vol II. Stanford: Stanford University Press, 1991.
17. Langacker, R.: *Grammar and Conceptualization*. Berlin: Mouton de Gruyter, 1999.
18. Mair, C.: Three Changing Patterns of Verb Complementation in Late Modern English. In *English Language and Linguistics* 6.1.(2002), 105-31.
19. Mair, C.: Gerundial Complements after begin and start: Grammatical and sociolinguistic factors, and how they work against each other. In Rohdenburg, G., Mondorf, B. (eds.): *Determinants of Grammatical Variation in English*. Berlin: Mouton de Gruyter, 2003.
20. Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G. & Svartvik, J.: *A Comprehensive Grammar of the English Language*. London: Longman Group Limited, 1985.
21. Rudanko, J.: Watching English grammar change: a case on complement selection in British and American English. In *English Language and Linguistics* 10.1.(2006), 31-48.
22. Schmid, H-J.: *Cottage and Co., idea, start vs. begin*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1993.
23. Wierzbicka, A.: *The Semantics of Grammar*. Amsterdam: John Benjamins, 1988.

V. Közleményeim jegyzéke:

1. Semantic and discourse factors in complement choice after 'begin' and 'start' In Hamm A. (ed.): *Variability and change in language and discourse*, Ranam 41(2008), Strasbourg, 187-196.
2. Patrick Duffley. The English Gerund-Participle, a Comparison with the Infinitive. In *Arbeiten aus Anglistik und Amerikanistik*, Band 33, 1(2008),Tübingen: Gunter Narr Verlag, 175-178.
3. Begin and Start. Aspect and Complement Choice. In *Bucharest Working Papers in Linguistics* 1(2008), vol. X, 69-77.
4. Expressing Continuity in English. In *Bucharest Working Papers in Linguistics*, 1(2006), vol. VIII, 158-163.
5. On the Expressions of Grammatical Aspect in English and Romanian. In *Husse Papers*, 1(2005), 491-504.
6. On the Perfective-Imperfective Opposition in English and Hungarian. In *Bucharest Working Papers in Linguistics*, 1(2005), vol. I, 166-173.
7. Remarks on the Expression of Telicity in English and Hungarian. In *Bucharest Working Papers in Linguistics*, 1(2004), vol. I, 57-63.

Megjelenés alatt:

8. Aspectual Coercion and the Complementation of Aspectualizers in English. In *Philologica*, University of M-Ciuc-Csíkszereda.
9. On the Non-finite Complementation of *Cease*. A Semantic Approach. In *Husse Papers*, University of Pécs.
10. A Corpus-linguistic Approach to Aspectualizers in English. The case of *Cease* and its Non-finite Complementation. In *CILC (Congreso Internacional de Lingüística de Corpus)*, University of La Coruna.